

Стратегічні пріоритети забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки України

Обґрунтовано актуальність забезпечення технологічної конкурентоспроможності національної економіки на сучасному етапі соціально-економічного розвитку України. Зроблені принципові припущення, які слід враховувати у стратегуванні державної політики забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки України. Визначені принципи державної політики забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки України. Визначено мету державної політики забезпечення технологічної конкурентоспроможності вітчизняної економіки як зміцнення зовнішньої та внутрішньої технологічної конкурентоспроможності засобами розвитку внутрішньої конкуренції та зміцнення конкурентоспроможності виробництва на засадах передових технологічних інновацій та інформаційних технологій, системної підтримки елементів інноваційної інфраструктури, формування та реалізації інтелектуально-кадрового потенціалу технологічного розвитку економіки. Показано, що сучасна політика забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки України формується в умовах викликів глобальної конкуренції, принциповими особливостями, яких є вплив глобальних криз та фінансово-економічної нестабільності; нарощення зовнішньої експансії завдяки процесам глобалізації, розвитку інформаційної економіки; тиск боргових зобов'язань країни; зростання імпортозалежності; висока зовнішня трудова міграційна активність; дестабілізація економічного розвитку через військовий конфлікт і гібридні атаки; критичні диспропорції регіонального розвитку. Визначені стратегічні пріоритети державної політики забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки України: активізація технологічного розвитку економіки, зростання загального рівня інноваційної активності, формування конкурентного ринку інтелектуальної власності, розвиток інфраструктури підтримки технологічних інновацій, покращення ресурсної забезпеченості інноваційної діяльності, покращення параметрів конкуренції та ведення бізнесу.

Ключові слова: технологічна конкурентоспроможність, стратегічні пріоритети, економічне зростання, технологічні інновації, модернізація економіки.

Постановка проблеми. Державна політика забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки об'єктивно та закономірно орієнтується на створення таких умов, за яких провідна частка валового національного продукту за ціновими характеристиками, якістю та іншими споживчими параметрами переважає прямих та опосередкованих конкурентів як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках збуту продукції (надання послуг). Водночас ставка робиться не на природні, спекулятивні чи кон'юнктурні аспекти, а на досягнення відповідних переваг шляхом створення, залучення, апробації, придбання та використання технологічних інновацій. Йдеться про застосування сучасних технологій і під час розроблення та виробництва продукції, і у технологічних бізнес-процесах, і у політиці конкурентної боротьби, і безпосередньо під час формування властивостей товарів, робіт, послуг. Особливо важливим та актуальним стає завдання забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки України в умовах дії системних гібридних загроз економічній безпеці, зовнішньої агресії, активного розвитку інформаційної економіки.

Аналіз останніх досліджень. Вивченню базових положень у сфері інноваційно-технологічної діяльності присвячені публікації низки вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема таких, як В. Мунтіян [6], Д. Покришка [8] та ін. Проблематика, яка стосується безпосередньо технологічної конкурентоспроможності економіки, є прерогативою досліджень таких науковців, як І. Козловський [3], Л. Лісовська [4], І. Матюшенко [5], Л. Федулова [9]. У дослідженнях С. Давимуки [1], Т. Васильціва [2], І. Орлик, С. Рудика [10] та ін. окреслені проблеми технологічної модернізації економіки та економічного зростання національної економіки. Проте сьогодні в Україні система стратегічного планування забезпечення технологічної конку-

Стратегічні пріоритети забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки України

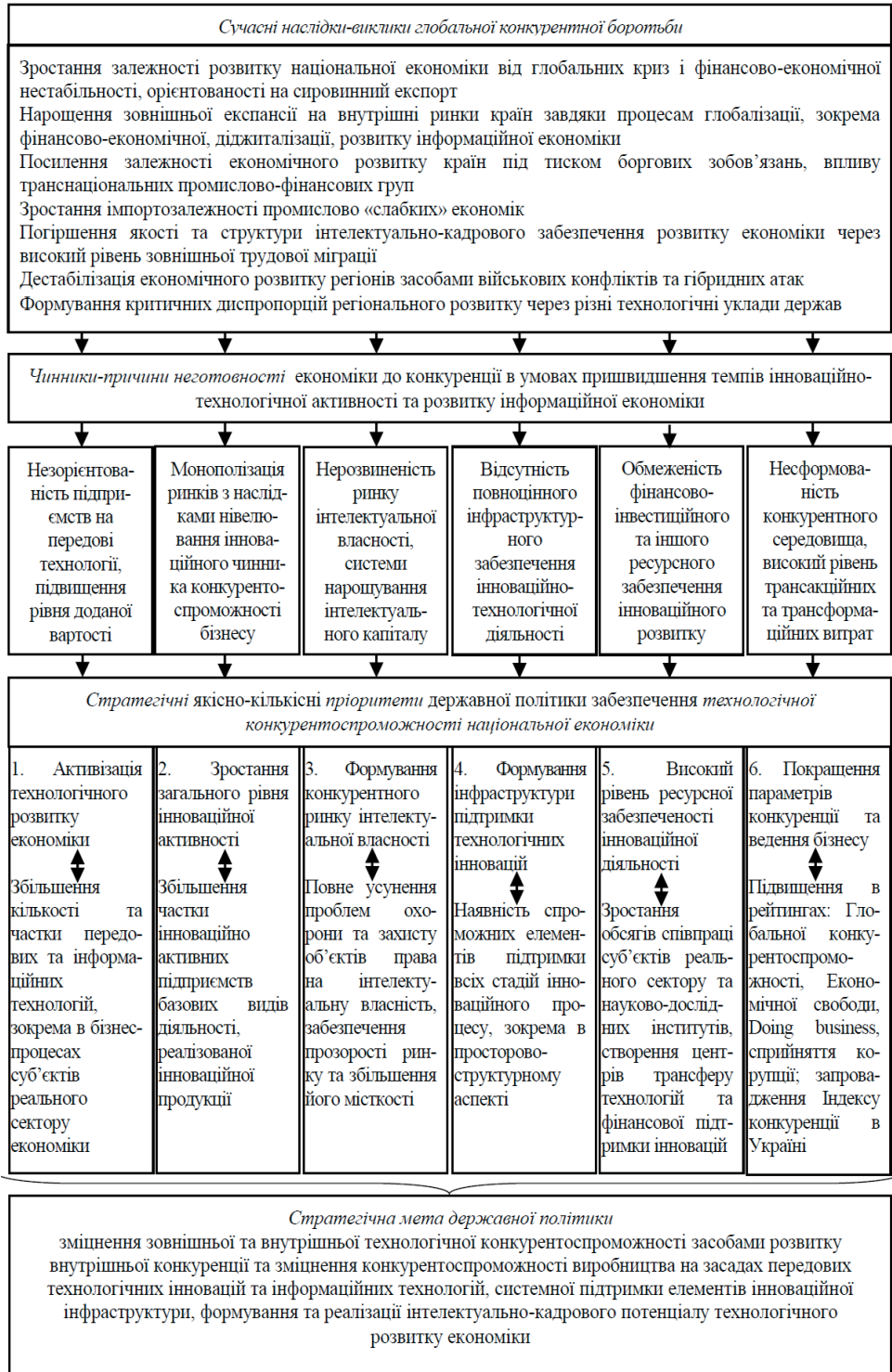

Рис. 1. Виклики, чинники, стратегічна мета та пріоритети державної політики забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки України

Джерело: авторська розробка

рентоспроможності України практично відсутня, і ця обставина висуває на перший план обґрунтування стратегічних пріоритетів державної політики у цій сфері, на досягнення яких будуть спрямовані інструменти та засоби державного регулювання.

Метою статті є обґрунтування стратегічних пріоритетів забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки України.

Основні результати дослідження. До важливих засад політики технологічного розвитку та забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки можна також віднести й стимулювання активізації цих процесів на всіх рівнях управління і на всіх стадіях інноваційного процесу. Мова йде про те, що неможливо штучно впровадити передові технології на, до прикладу, кінцевій стадії технологічного процесу – створенні промислового зразка нововведення і його впровадженні у виробництво. Розуміння того, яка технологічна інновація має бути імплементованою в кінцевий продукт, має бути чітко визначеним вже на етапах виникнення ідеї та проведення наукових досліджень. З іншого боку, неможливо забезпечити високий рівень технологічної конкурентоспроможності економіки без зміцнення її ключових параметрів на рівнях: галузі та сектору економіки, окремих підприємств та їх об'єднань, етапів технологічного процесу, продукції. Отже, важливими принципами державної політики забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки мають стати системність і комплексність, різнорівневність і стратегічний характер регулювання означених процесів.

Проте державна політика забезпечення технологічної конкурентоспроможності на сучасному етапі функціонування економіки України практично не реалізується. Свідченням та підтвердженням цього є те, що в Україні відсутня стратегія інноваційно-технологічного розвитку економіки та не реалізуються програми підтримки технологічної діяльності у базових галузях економіки, проблемам технологічного розвитку не приділяється достатньо уваги й на регіональному та місцевому рівнях. Фактично йдеться про відсутність спадковості державної політики в цій сфері та наявності нульового етапу її формування; постає завдання обґрунтування принципово нових стратегічних засад державної політики в царині забезпечення технологічної модернізації реального сектору економіки нашої країни.

З огляду на цю обставину, потрібно усвідомлювати, що на сьогодні склалося своє специфічне середовище (внутрішнє та зовнішнє), в умовах дії якого й доводиться формувати стратегічні основи та орієнтири державної політики. Неврахування цих умов означатиме низьку адаптивність елементів стратегування, можливість їх суперечності, відсутність потенціалу реалізації через наявність об'єктивно потужних перешкод. Реалізації державної політики заважатиме й конфлікт інтересів як з боку внутрішніх, так і зовнішніх суб'єктів.

Щодо внутрішніх, то це переважно підприємства-монополісти (зокрема у сфері природних монополій: енергоресурси, сировина, послуги транспорту, пошти та зв'язку), які не зацікавлені у впровадженні інновацій, оскільки й без цього мають ринки збуту продукції та не відчувають конкуренції з боку більш технологічних підприємств. До зовнішніх відносяться безпосередні конкуренти, зокрема імпортери, які через високу імпортозалежність зацікавлені у просуванні на внутрішній ринок примітивної продукції з низьким рівнем її інноваційності.

Отже, визначаючи стратегічні пріоритети державної політики забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки України, потрібно враховувати сучасні об'єктивно існуючі виклики (вони ж – наслідки) глобальної конкурентної боротьби, адже сучасними тенденціями залишаються низькі позиції (та їх погіршення) економіки України у рейтингах провідних міжнародних організацій за індексами конкурентоспроможності, зокрема інноваційно-технологічної: Глобальної конкурентоспроможності (81-е місце зі 137 країн), Всесвітнього індексу конкурентоспроможності (59-е місце зі 63 країн), Цифрової конкурентоспроможності (58-е місце зі 63 країн), Глобального інноваційного індексу (43-е місце зі 126 країн) та ін.

Передусім потрібно вести мову про високий рівень залежності вітчизняної економіки від глобальної стабільності, відсутності глибоких потрясінь, політичних, фінансово-економічних, демографічних та інших криз. Такий висновок підтверджується високим рівнем сировинного експорту та продукції з низьким рівнем доданої вартості.

Іншими, також істотними, викликами потрібно вважати зростання рівня імпортозалежності вітчизняної економіки та послаблення перешкод для експансії на внутрішній ринок України продукції (послуг) імпорту внаслідок процесів глобалізації, розвитку інформаційної економіки, діджиталізації тощо. Висока імпортозалежність, яка нарощувалася з початку 2000-х років (за 2005-2019 рр. частка непродовольчих товарів, виготовлених не на території України, в структурі роздрібного товарообігу зменшилася на понад 20 в. п. – до 32,0%), більшою мірою обумовлена спадом вітчизняного виробництва.

Зросла експансія й високотехнологічних товарів (послуг) через розвиток сектору цифрової економіки. Отже, під час формування та реалізації державної політики зміцнення технологічної конкурентоспроможності економіки України важливо забезпечити відновлення потужності внутрішнього виробництва, головню на засадах інновацій та технологічності, а також розвивати сегмент інформаційної економіки разом з активізацією програм співпраці підприємств реального сектору економіки та IT-сфери щодо створення спільних високотехнологічних товарів і послуг.

Не менш важливим викликом глобальної конкуренції сьогодення потрібно вважати вплив міжнародних фінансових організацій, зокрема Міжнародного валютного фонду (МВФ), на тенденції, що відбуваються в тих чи інших економіках. Україна об'єктивно залежна від запозичень цієї організації, передусім для уникнення дефолту, пов'язаного з необхідністю обслуговування та погашення боргових зобов'язань держави. Але подальше отримання траншів МВФ, без належних структурних змін, особливо в частині розвитку внутрішнього виробництва на засадах технологічної конкурентоспроможності, лише ускладнюватиме ситуацію, призводитиме до наростання боргів.

Сучасний світ стає все більше нестабільним. Попри різного роду військові та політичні конфлікти, фінансово-економічні кризи тощо, яскравою ознакою нестабільності сьогодення став високий рівень міграційних переміщень населення, що разом із погіршенням рівня якості життя в Україні призвело до значного зростання міграційної активності населення України, особливо молоді, а також найбільш креативних осіб.

Як відомо, якість людського потенціалу безпосередньо позначається на інтелектуально-кадровому забезпеченні – головному (поряд з фінансами та інвестиціями) ресурсі інноваційної діяльності та створення і впровадження технологічних інновацій. Саме тому під час обґрунтування стратегічних пріоритетів державної політики зазначений виклик слід врахувати.

Не менш важливим викликом, який призводить до послаблення потенціалу технологічної конкурентоспроможності економіки України, є військове втручання та гібридна агресія з боку РФ. Як відомо, після анексії АР Крим та окупації частини територій Донецької і Луганської областей Україна втратила понад 25% свого промислового та близько 20% інноваційно-технологічного потенціалу; знищено сотні промислових підприємств, які спеціалізувалися на випуску високотехнологічної продукції.

З іншого боку, проти України ведеться потужна гібридна агресія, яка призвела до формування і посилення деструктивного впливу гібридних загроз, що зумовили розгортання негативної ланцюгової реакції загострення дисбалансів у економічній системі, зокрема зменшення обсягів вітчизняного виробництва, девальвацію національної грошової одиниці, підвищення темпів зростання інфляції та зниження купівельної спроможності населення, погіршення коопераційних відносин між суб'єктами внутрішнього ринку зі Сходу й інших територій держави, усклад-

нення фінансового стану підприємств та інвестиційної привабливості територій, зростання зовнішньої трудової, а також внутрішньої вимушеної міграції і погіршення ситуації на ринку праці.

Ще одним наслідком-викликом глобальної конкурентоспроможності економіки України як передумови зміцнення її технологічної конкурентоспроможності потрібно вважати критичні диспропорції регіонального розвитку, які мають два взаємопов'язаних аспекти. По-перше, це критичне нарощування диспропорцій соціально-економічного розвитку між регіонами країни, а, по-друге, це відставання України за рівнем технологічного укладу від інших країн Європи та світу, що призводить до відставання економіки України навіть порівняно з країнами ЦСЄ, які ще 15-20 років тому порівняно з Україною були промислово відсталішими.

Окреслені виклики та особливості важливо враховувати, обґрунтовуючи стратегічні положення державної політики в аналізованій сфері. Фактично через їх дію та вплив, а також прогалини в системі державного управління розвитком національної економіки актуалізувалася низка чинників-причин неготовності економіки України до конкуренції в умовах пришвидшення темпів інноваційно-технологічної активності та розвитку інформаційної економіки.

Щобільше, ідентифіковані чинники тісно корелюють зі складовими забезпечення технологічної конкурентоспроможності національної економіки, якими були визначені: технологічний розвиток, інноваційна активність та ефективність, інтелектуальний потенціал, інфраструктурна підтримка, ресурсне забезпечення та середовищна компонента.

Отже, на сьогодні для економіки України характерними стали: незорієнтованість підприємств на залучення і впровадження передових технологій та створення нових сучасних виробництв із високим рівнем доданої вартості; монополізація ринків, що призводить до нівелювання інноваційного чинника конкурентоспроможності бізнесу; нерозвиненість ринку інтелектуальної власності та системи відносин, яка б стимулювала нарощування інтелектуального капіталу; відсутність повноцінного інфраструктурного забезпечення інноваційно-технологічної діяльності; обмеженість фінансово-інвестиційного, матеріально-технічного, технологічного, інтелектуально-кадрового та інших важливих складових ресурсного забезпечення інноваційного розвитку; несформованість конкурентного середовища, високий рівень трансакційних та трансформаційних витрат, які пригнічують інноваційно-технологічну активність, скеровуючи капітал у більш примітивні форми комерції, перепродажу товарів (переважно імпортих), дистрибуції, надання послуг.

Очевидно, що ці чинники – це системні перешкоди для якісних структурних зрушень на шляху формування технологічно конкурентоспроможної вітчизняної економіки та її реального сектору. Саме тому стратегічні пріоритети державної політики насамперед важливо зорієнтувати на їх усунення та подолання.

На основі узагальнення наведеного є підстави для визначення стратегічних пріоритетів, а також мети державної політики забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки України (рис. 1). Отже, передусім мова йде про активізацію технологічного розвитку економіки як стратегічний пріоритет № 1. Це якісна складова цього пріоритету. Кількісна стосується збільшення чисельності створених, впроваджених і використовуваних передових технологій (зокрема інформаційних), а також їх частки в загальному обсязі використовуваних суб'єктами господарської діяльності технологічних процесів, частки прогресивних технологій у загальній чисельності технологій (технологічних процесів) у бізнес-процесах суб'єктів реального сектору національної економіки.

Очевидно, що досягнення цього пріоритету державної політики безпосередньо корелює зі зміцненням технологічної конкурентоспроможності національної економіки України, оскільки чим більша кількість суб'єктів базових видів економічної діяльності використовуватиме сучасні технології, тим загалом вищою буде технологічна активність в економіці. Оскільки підприємствами робиться

ухил у бік впровадження сучасних та прогресивних технологій, зростає їх роль у внутрішніх та зовнішніх бізнес-процесах – все це позитивно позначатиметься на забезпеченні технологічного розвитку України.

Йдеться, зокрема, про впровадження технологій п'ятого та шостого технологічних укладів у мікроелектроніці, інформаційно-комунікаційних технологіях, приладобудуванні, програмуванні, атомній енергетиці, аерокосмічній інженерії, фармацевтиці, а також імпорт передових технологій, які стосуються робототехніки, наномолекулярних технологій, біотехнологій, генної інженерії, наномедицини, штучного інтелекту.

Активізація технологічного розвитку економіки саме на таких засадах забезпечить розвиток нових ринків, галузей, створення високотехнологічних продуктів, формування попиту на технології та високотехнологічну продукцію, інтелектуалізацію економіки. Державна політика, орієнтована на залучення, імпорт і впровадження підприємствами таких технологій, має передбачати низку інструментів фінансово-кредитного та бюджетно-грантового стимулювання науково-дослідної і науково-технічної діяльності, удосконалення інвестиційного клімату та покращання державних гарантій для активізації інноваційно-технологічних процесів, створення організації та підтримки функціонування інноваційної інфраструктури, реалізації пілотних галузево-секторальних проєктів і програм.

Стратегічним пріоритетом № 2, на думку автора, є державна політика, спрямована на сприяння зростанню загального рівня інноваційної активності в економіці України. Йдеться про збільшення частки підприємств, які створюють та впроваджують інновації, у загальній чисельності суб'єктів господарювання, підвищення рівня інноваційної активності у сегменті малих та середніх підприємств, створення нових інноваційно активних та інноваційно орієнтованих підприємств, нарощування обсягів виробництва інноваційної продукції та продукції, для виробництва якої застосовуються технологічні інновації, збільшення частки інноваційної продукції у загальних обсягах виробництва, збуту та експорту продукції.

Для забезпечення зростання інноваційної активності в економіці України органам державного управління потрібно здійснити заходи, що мають на меті удосконалення положень чинних та прийняття нових нормативно-правових актів для формування необхідної системи правового регулювання і регламентування таких правових аспектів, як покращання інформаційно-аналітичного забезпечення та підвищення ефективності стратегічного планування і прогнозування інноваційної діяльності, узгодження та удосконалення системи публічного управління інноваційною діяльністю, створення сприятливого економіко-правового середовища кредитування та інвестування в інноваційну сферу, розроблення дієвої системи державного й недержавного контролю та оцінювання діяльності суб'єктів інституційної інфраструктури інноваційної діяльності.

Власне, технологічний розвиток орієнтований на створення і впровадження нових сучасних прогресивних технологій за двома ключовими напрямками: (1) нові галузі економіки та галузі, формування і розвиток яких очікується в найближчій перспективі, (2) нові технології та технологічні рішення, які вже зараз визначають ступінь технологічного укладу економіки та над розробленням яких працюють дослідники та які ближчим часом визначатимуть рівень науково-технологічного розвитку країн.

Натомість інноваційний розвиток задає загальний фон науково-дослідної та інноваційної діяльності, рівня та масштабів її затребуваності суб'єктами реального сектору економіки, готовність не лише підприємств, але й суспільства загалом орієнтуватися на інновації та їх внесок у ключові результати господарювання – додану вартість, ефективність, конкурентоспроможність і т. ін. Всеохоплююча інноваційна активність – безпосередній шлях до розвитку й забезпечення конкурентоспроможності економіки на інноваційній основі, зміцнення потенціалу

створення нових технологій у різних галузях науки, сферах суспільного життя, видах економічної діяльності, сферах задоволення споживчого попиту та попиту на продукцію виробничого призначення.

Стратегічний пріоритет № 3 стосується формування в Україні конкурентного ринку інтелектуальної власності. Вочевидь, в його підсумку (як бажаний кінцевий результат регулювання) – розвиток цього ринку, але аспект конкурентності дозволяє вказати шлях, яким потрібно рухатися. Йдеться про те, що, як показує досвід країн з високим рівнем розвитку сфери інтелектуальної власності, саме конкуренція та конкурентність цього ринку є провідним чинником розвитку. Беззаперечно, що для сфери інтелектуальної власності для України характерна низка інших гострих проблем, передовсім у частині охорони та захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності. Але тут відсутні базові елементи ринку, що ще гірше, тобто немає прозорої системи попиту та пропозиції об'єктів, відсутні площадки комунікації, формування ціни, врегулювання інших аспектів правових та комерційних відносин між продавцями та покупцями, практично відсутня сфера посередництва.

Як відомо, наслідками цих недоліків стали: виведення об'єктів інтелектуальної власності за кордон (де вищими є рівень попиту на розробки з боку бізнесу та захищеність прав, кращі і прозоріші умови комерціалізації) та деінтелектуалізація економіки України; купівля / продаж прав без оформлення відповідних угод і, відповідно, сплати податкових платежів; відсутність системи обліку та моніторингу (окрім тих, що офіційно реєструються) прав на об'єкти інтелектуальної власності юридичних та фізичних осіб.

Виправлення цієї ситуації дозволить істотно підсилити інтелектуальний потенціал національної економіки як компоненти її технологічної конкурентоспроможності, але потребує досягнення стратегічного пріоритету державної політики в цій сфері, орієнтованого на забезпечення конкурентності вітчизняного ринку інтелектуальної власності.

Аргументами на користь визначення стратегічним пріоритетом № 4 державної політики зміцнення технологічної конкурентоспроможності економіки України – формування інфраструктури підтримки технологічних інновацій – є такі. Впровадження сучасних технологій – це процес капіталомісткий та організаційно складний. Йдеться про високі витрати на придбання технологій (прав на технології), оформлення прав на них, зокрема патентування, значні часові втрати та інвестиції на розроблення, апробацію та впровадження технологій, інформаційно-консультаційну підтримку в частині пошуку потрібних технологічних рішень та інвестиційного проектування, залучення необхідного кадрового забезпечення (як щодо досліджень та розробок, так і технічного потенціалу для їх впровадження у виробництво та бізнес-процеси), послуги, пов'язані з експертизою технологій, технологічних проєктів, погодженнями нових технологій та / чи взірців продукції в органах державного стандарту, сертифікації.

Розвиток інституційної інфраструктури підтримки інноваційно-технологічної діяльності, а також інтеграції науково-дослідної та інноваційної діяльності в контексті формування і реалізації політики зміцнення технологічної конкурентоспроможності економіки України потребує, крім підтримки й розвитку базових виробничо-технологічних елементів (технопарки, індустріальні парки, технополіси, високотехнологічні інноваційні центри інноваційні хаби, стартапи), створення додаткової (інформаційно-маркетингової, фінансово-інвестиційної та кадрової складової) інноваційної інфраструктури.

На цих та інших питаннях спеціалізуються елементи інфраструктури (до якої також відносяться науково-дослідні інститути, конструкторські бюро, інноваційно-технологічні фірми, спеціалізовані фінансові та інвестиційні структури, різного роду кластери, техніко-впроваджувальні зони, технологічні інкубатори та ін.). Виходячи з наведеного, питання сформованості та дієздатності

елементів інфраструктури технологічного розвитку економіки об'єктивно важливе. Як свідчить провідний зарубіжний досвід, саме наявність та висока спроможність (фінансово-інвестиційна, організаційна, кадрова, юридична, професійно-управлінська, науково-дослідна) елементів інноваційно-технологічної інфраструктури є одними з базових чинників активізації та підтримки розвитку технологічної діяльності в країні.

Власне, одне із завдань функціонування інфраструктури технологічної діяльності передбачає допомогу суб'єктам господарювання у формуванні ресурсного забезпечення, необхідного для її здійснення та нарощування обсягів. Це питання практично завжди актуальне, оскільки підприємства не потребують постійного перебування у штаті, до прикладу, дослідників та науковців, експертів зі сфери ІКТ, маркетологів і т. ін. Цей та інший ресурс мав би бути передбаченим у межах пропозиції, наявної на ринку, за прийнятною ціною. Натомість для України характерною та достатньо гострою постала проблема з ресурсним забезпеченням технологічної діяльності.

Вирішення цієї проблеми інструментом розвитку інноваційно-технологічної інфраструктури можливе лише частково та, ймовірно, в довгостроковому періоді. Інший шлях – це державна політика, орієнтована на розвиток процесів співпраці та кооперації. Так, для залучення висококваліфікованих та спеціалізованих науково-дослідних кадрів підприємства, що планують реалізувати технологічні проекти, можуть розвивати співробітництво з науково-дослідними структурами; для пошуку та апробації потрібних технологій – з центрами трансферу технологій; для залучення фінансування та інвестицій – з фондами фінансової підтримки інновацій та технологій; для отримання послуг у сфері інформаційних технологій – з ІКТ-фірмами і т. д.

Держава не повинна створювати преференції для співпраці між різними суб'єктами. Але держава зацікавлена в підготовці та реалізації технологічних проектів, у яких спільно братимуть участь як підприємства, так і суб'єкти – елементи технологічної інфраструктури. Виходячи з цього, у вітчизняне законодавство, яке регламентує науково-технологічну діяльність (законои України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про індустриальні парки») потрібно внести доповнення, згідно з якими закріпити поняття науково-технологічного або інноваційно-технологічного проекту, в якому буде зазначено, що це проект, який реалізується за участю відповідних елементів науково-дослідної та інноваційно-технологічної інфраструктури. Відповідно, таким проектам може надаватися підтримка, зокрема відносно несплати (або скерування на реалізацію проекту) податку на прибуток протягом п'яти років.

Визначений вище пріоритет № 6 стосується покращення параметрів конкуренції та ведення бізнесу. Це, на думку автора, одне з найбільш важливих завдань, оскільки в умовах монополізації ринків та господарських ресурсів економічні агенти об'єктивно не зацікавлені у здійсненні технологічної діяльності. Вони мають ринки збуту стандартної продукції та практично без конкуренції здійснюють її виробництво та збут.

За здорового конкурентного середовища такого типу проблеми регулює безпосередньо ринок. Але в Україні ринок самотужки не в змозі відрегулювати означені процеси, головню через зрощування бізнесу та влади, адміністративного тиску на бізнес, складності входження на монополізовані ринки, тиску на внутрішній ринок примітивної, але дешевої контрабандної та контрафактної продукції. Отже, потрібна активна та виважена державна політика, орієнтована на досягнення певних зрушень та змін, підсумком яких стане підвищення позицій України у рейтингах Глобальної конкурентоспроможності, Економічної свободи, Doing business, Сприйняття корупції та ін.

Висновки. Реалізація державної політики у сфері забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки України має бути процесом чітко спланованим та керованим, що зобов'язує визначення її мети та стратегічних пріоритетів,

виходячи з яких будуть формуватися всі інші складові елементи планування. Виходячи з цих постулатів, визначено стратегічну мету державної політики забезпечення технологічної модернізації економіки України як зміцнення зовнішньої та внутрішньої технологічної конкурентоспроможності економіки засобами розвитку внутрішньої конкуренції та зміцнення конкурентоспроможності виробництва на засадах передових технологічних інновацій та інформаційних технологій, системної підтримки елементів інноваційної інфраструктури, формування та реалізації інтелектуально-кадрового потенціалу технологічного розвитку економіки.

На реалізацію цієї мети спрямовані такі стратегічні пріоритети державної політики: активізація технологічного розвитку економіки, зростання загального рівня інноваційної активності, формування конкурентного ринку інтелектуальної власності, розвиток інфраструктури підтримки технологічних інновацій, покращення ресурсної забезпеченості інноваційної діяльності, покращення параметрів конкуренції та ведення бізнесу.

Список використаних джерел

1. Давимука С. А., Федулова Л. І. *Креативний сектор економіки: досвід та напрями розбудови*: монографія. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», 2017. 528 с.
2. Васильців Т. Г., Шехлович А. М., Васильців В. В. Фінансово-економічні інструменти стимулювання розвитку ІТ-сфери України. *Економічний дискурс*. 2017. № 4. С. 128-136.
3. Козловський І. В. Технологічна конкурентоспроможність і її значення для економіки України. *Ефективна економіка*. 2013. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_3_25
4. Лісовська Л. С., Лушак Н. С. Аналіз шляхів підвищення технологічної конкурентоспроможності України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління»*: зб. наук. пр. 2010. № 683. С. 364-370.
5. Матюшенко І. Ю. Технологічна конкурентоспроможність України в умовах нової промислової революції і розвитку конвергентних технологій. *Проблеми економіки*. 2016. № 1. С. 108-120.
6. Мунтян В. І. Конкурентоспроможність національної економіки як головний критерій економічної безпеки. *Механізм регулювання економіки*. 2009. № 2. С. 158-174.
7. *Наукова та інноваційна діяльність України, 2017 рік*: стат. зб. Київ: ДССУ, 2018. 176 с.
8. Покришка Д. С. Структурні чинники забезпечення конкурентоспроможності економіки України. *Стратегічні пріоритети*. 2006. № 1. С. 102-110.
9. Федулова Л. І. *Технологічний розвиток економіки України*: монографія. Київ: ІЕП НАНУ, 2006. 627 с.
10. Орлик І. О., Васильців Т. Г., Рудик С. А. Механізми та засоби активізації інноваційного розвитку підприємств роздрібно-торгівлі. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2016. № 1. С. 102-109.
11. *The Global Competitiveness Report 2018* / К. Schwab (Ed.). Geneva: World Economic Forum, 2018. 658 p.
12. Лупак Р. Л. *Державна політика імпортозаміщення в системі забезпечення економічної безпеки України: пріоритети та інструменти реалізації*: монографія. Львів: Вид-во ННБК «АТБ», 2018. 527 с.

References

1. Davymuka, S. A., & Fedulova, L. I. (2017). *Kreatyvnyy sektor ekonomiky: dosvid ta napryamy rozbudovy* [Creative sector of economy: experience and directions of development]. Lviv: Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine. [in Ukrainian]
2. Vasylytsiv, T. H., Shehlovych, A. M., & Vasylytsiv, V. V. (2017). Finansovo-ekonomichni instrumenty stymulyuvannya rozvytku IT-sphery Ukrainy [Financial and economic instruments of stimulation of development of IT-sphere of Ukraine]. *Ekonomichnyy dyskurs – Economic discourse*, 4, 128-136. [in Ukrainian]
3. Kozlovskyy, I. V. (2013). Tekhnolohichna konkurentospromozhnist' i yiyi znachennya dlya ekonomiky Ukrainy [Technological competitiveness and its importance for the Ukrainian economy]. *Efektivna ekonomika – An efficient economy*, 3. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_3_25 [in Ukrainian]
4. Lisovska, L. S., & Lushchak, N. S. (2010). Analiz shlyakhiv pidvyshchennya tekhnolohichnoyi konkurentospromozhnosti Ukrainy [Analysis of ways to increase technological competitiveness of Ukraine]. In *Visnyk Natsional'noho universytetu «L'viv's'ka politekhnika». Seriya «Problemy ekonomiky ta upravlinnya»* [Bulletin of the National university «Lviv Polytechnic». Series «Problems of economy and management»]: Vol. 683, 364-370. [in Ukrainian]
5. Matyushenko, I. Yu. (2016). Tekhnolohichna konkurentospromozhnist' Ukrainy v umovakh novoyi promyslovoyi revolyutsiyi i rozvytku konverhentnykh tekhnolohiy [Technological competitiveness of Ukraine in the conditions of a new industrial revolution and the development of convergent technologies]. *Problemy ekonomiky – The problems of economy*, 1, 108-120. [in Ukrainian]

6. Muntiyani, V. I. (2009). Konkurentospromozhnist' natsional'noyi ekonomiky yak holovnyy kryteriy ekonomichnoyi bezpeky [Competitiveness of the national economy as the main criterion of economic security]. *Mekhanizm rehulyuvannya ekonomiky – Mechanism of economic regulation*, 2, 158-174. [in Ukrainian]
7. *Naukova ta innovatsiyina diyal'nist' Ukrainy, 2017 [Scientific and innovative activities of Ukraine, 2017]*: Statistical publication (2018). Kyiv: DSSU. [in Ukrainian].
8. Pokryshka, D. S. (2006). Strukturni chynnyky zabezpechennya konkurentospromozhnosti ekonomiky Ukrainy [Structural factors for ensuring the competitiveness of the Ukrainian economy]. *Stratehichni priorytety – Strategic priorities*, 1, 102-110. [in Ukrainian].
9. Fedulova, L. I. (2006). *Tekhnolohichnyy rozvytok ekonomiky Ukrainy [Technological development of the Ukrainian economy]*. Kyiv: IEP NANU [in Ukrainian].
10. Orlyk, I. O., Vasylytsiv, T. G., & Rudyk, S. A. (2016). Mekhanizmy ta zasoby aktyvizatsiyi innovatsiynoho rozvytku pidpryyemstv rozdrubnoyi torhivli [Mechanisms and means of intensification of the innovative development of enterprises of retail trade]. *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu: Ekonomichni nauky – Bulletin of Khmelnytsky National University: Economic sciences*, 1, 102-109. [in Ukrainian].
11. Schwab, K. (Ed.) (2018). *The Global Competitiveness Report 2018*. Geneva: World Economic Forum.
12. Lupak, R. L. (2018). *Derzhavna polityka importozamishchennya v systemi zabezpechennya ekonomichnoyi bezpeky Ukrainy: priorytety ta instrumenty realizatsiyi [State policy of import substitution in the system of economic security of Ukraine: priorities and implementation tools]*. Lviv: NNVK ATB. [in Ukrainian].

Zaychenko V. V. Strategic priorities to ensure technological competitiveness of Ukraine's economy.

The relevance of the technological competitiveness of the national economy at the present stage of Ukraine's socio-economic development is grounded. The purpose of the article is to justify strategic priorities for the technological competitiveness of the Ukrainian economy. The study uses a scientific method of analysis and synthesis to justify the strategic tasks and strategic priorities of the state policy of technological competitiveness strengthening. The principles of state policy to ensure the technological competitiveness of Ukraine's economy are defined. The purpose of the state policy of ensuring technological competitiveness of the national economy is defined as strengthening of external and internal technological competitiveness through the development of internal competition and strengthening of production competitiveness on the basis of advanced technological innovations and information technologies, systemic support of elements of innovation infrastructure, formation, and realization of intellectual and human resources potential of technological economic development. The paper shows that modern policy of ensuring technological competitiveness of Ukraine's economy is formed in conditions of the modern challenges of global competition, namely the influence of global crises and financial and economic instability; increase of external expansion through globalization processes, development of information economy; pressure of the country's debt obligations; the growth of import dependence; high external labor migration activity; disruption of economic development through military conflict and hybrid attacks; critical disparities of regional development. The strategic priorities of state policy for the technological competitiveness of Ukraine's economy are defined: intensification of technological development of economy, growth of the general level of innovation activity, formation of the competitive intellectual property market, development of infrastructure for support of technological innovations, improvement of the resource provision of innovation activity.

Keywords: technological competitiveness, strategic priorities, economic growth, technological innovation, economic modernization.

Зайченко Володимир Васильович – кандидат наук з державного управління, доцент, декан факультету економіки та менеджменту Центральноукраїнського національного технічного університету (e-mail: v_zaychenko@ukr.net, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9523-1220>).

Zaychenko Volodymyr Vasylyovych – Ph.D. (St.Man.), Assoc. Prof., Dean of the Faculty of Economics and Management of the Central Ukrainian National Technical University.

Надійшло 04.01.2020 р.